

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

"Təsdiq edirəm"
"Tədris məsələləri üzrə
prorəktor vəzifəsini icra edən:
dos.Z. Məmmədov
"12" fevral 2026-cı il

**Fənn sllabusu
(işçi tədris proqram)**

İxtisas şifri və adı: 6001003 Coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Biocoğrafiya (Lənkəran Dövlət Universitetinin bakalavr hazırlığı üçün fənn proqramı toplusu. Coğrafiya bölməsi 6 yanvar 2006-cı il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Protokol № 2)

Kodu : İPF-B 10

Tədris ili. 2025/2026

Semestr: II (yaz)

Tədris yükü : Cəmi 150 saat. Auditoriya saati-45 (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması. Əyani

Tədris dili. Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: *c.ü.f.d. dosent Məmmədova Gülnarə Şahab qızı*, müəllim Şabanov Sahil Xeyrulla oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi 40, LDU – nun 2 saylı tədris binası

Məsləhət saati: I gün saat 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: mammedova_gulnare@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Abdullayev R.B. Biocoğrafiya. Bakı, 2005.
2. Məmmədov Q.S. Azərbaycanın zoocoğrafi xəritəsi . Bakı 2004.
3. Леме Ж. Основы биогеографии. М. 1980
4. Воронов А.Г. Биогеография с основами экологии. МГУ 1988. pl. iş5. Абдуллаев Р.Б. Задачи и краткая история биогеографии. Баку 2002

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi. Biocoğrafiya sahəsinin əsas istiqamətində (aeroloji, floristik və faunostik, regional, ekoloji) əldə edilmiş biliklər şərh olunur. Fənnin məqsədi tədris zamanı yer kürəsində orqanizmlərin və onların qruplaşmalarının yayılmasının coğrafi qanunauyğunluqlarını öyrənməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir. Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə ol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-ən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal (göstərilən daxil olmaqla)	aralığı ballar	Hərflə işarəsi	sözle yazılışı
--------------------------------	----------------	----------------	----------------

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X.Təqvim planı: Cəmi 45 saat. Auditoriya saati-45 (30 saat müəzire, 15 saat seminar)

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	Sem	müh	sem
1.	Mövzu. Biocoğrafiyanın predmeti, tədqiqat obyektı və tədris sahə Plan: 1. Biocoğrafiyanın əsas anlayışları və bölmələri 2. Biocoğrafiyanın praktiki əhəmiyyəti 3. Biocoğrafiya və onun təbiət elmləri sistemində yeri 4. Biocoğrafiya-biologiya, ekologiya və coğrafiyanın sintezi kimi Mənbə: (1,2,3,5)	2			
2.	Mövzu. Biocoğrafiyanın inkişaf mərhələləri Plan: 1. Biocoğrafiyanın ilk addımları 2. Biocoğrafiya orta əsrlərdə 3. A. Humboltun botanika-coğrafiya tədqiqatları 4. Ç. Darvinin növlər təlimi 5. Biocoğrafiya XX əsrdə Mənbə: (1,2,3,5)	2			
3.	Mövzu. Orqanizmlərin yayılma formaları və coğrafi yayılma sahəsi Plan: 1. Orqanizmlərin yayılma formaları 2. Passiv yayılma 3. Aktiv yayılma 4. Areal anlayışı Mənbə: (3,4,5)	2			
4.	Mövzu. Orqanizmlərin coğrafi yayılmasına və topoqrafik yerləşmə edən ekoloji amillər Plan: 1. Abiotik amillər 2. Biotik amillər 3. Antropogen amillər 4. İqlim amilləri Mənbə: (3,4,5)	2			

5.	<p>Mövzu. Orqanizmlərin coğrafi yayılmasına və topoqrafik yerləşmə edən ekoloji amillər</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Edafik amillər 2. Hidroqrafik və oroqrafik amillər 3. Biotik amillər 4. Antropogen amillər <p>Mənbə: (1,2,3,4,5)</p>	2			
6.	<p>Mövzu. Biosfer haqqında anlayış. Biosferin biocoğrafi mahiyyəti</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biosfer təbəqələri 2. Biosferin xüsusiyyətləri 3. Canlı orqanizmlərin məhsuldarlığı 4. Fotosintez 5. Maddələrin dövranı <p>Mənbə: (1,2,3,4,5)</p>	2			
7.	<p>Mövzu. Bioloji ehtiyatlar və bioloji məhsuldarlıq</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biogenosenoz 2. Populyasiya 3. Eliminasiya 4. İnsanın bitki aləminə təsiri 5. Bitki örtüyünün məhsuldarlığı <p>Mənbə: (1,3,4,5)</p>	2			
8.	<p>Mövzu. Müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amillərin rolu və mədəni orqanizmlərin törəmə mərkəzləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Polinologiya anlayışı 2. Paleocoğrafiya 3. Paleoiqlim 4. Taksonomik qruplar 5. Orqanizmlərin törəmə mərkəzləri <p>Mənbə: (2,3,4,5)</p>	2			

9.	<p>Mövzu. Statsiya, Biotop, Biosenoz, Biogeosenoz, Fatsiya, Ekosist anlayışları</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Orqanizmlərin həyat formaları 2. Miqrasiya və invaziya 3. Populyasiya 4. Biosenoz anlayışının təhlili 5. Biosenozda orqanizmlər arasında münasibət 6. Orqanizmlərin törəmə qabiliyyəti 7. Orqanizmlərin yayılması, passiv və aktiv yayılma <p>Mənbə: (1,4,5)</p>	2			
10.	<p>Mövzu. Qurunun flora bölgüsü</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Holarktika flora vilayəti 2. Avropa-Sibir yarımvilayəti 3. Çin -Yaponiya yarımvilayəti 4. Pontik-Mərkəzi Asiya yarımvilayəti 5. Aralıq dənizi yarımvilayət <p>Mənbə: (1,2,4,5)</p>	2			
11.	<p>Mövzu. Qurunun flora bölgüsü</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Şimali Afrika - Hindistan yarım vilayəti 2. Makroneziya yarım vilayəti 3. Şimali Amerika - Atlantika yarımvilayəti 4. Şimali-Amerikanın prerilər yarımvilayəti 5. Sakit okean-Simali Amerika yarımvilayəti <p>Mənbə: (1,2,3,4,5)</p>	2			
12.	<p>Mövzu. Qurunun flora bölgüsü. II paleotropik flora vilayət</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paleotropik flora vilayəti 2. Neotropik flora vilayəti 3. Avstraliya flora vilayəti 4. Kap flora vilayəti 5. Antarktida flora vilayəti <p>Mənbə: (1,2,4,5)</p>	2			
13.	<p>Mövzu. Materiklərin faunası. Materik faunalarının təsnifat prinsipləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Materik faunalarının təsnifat prinsipləri. Notogey qurusu 2. Yeni Zelandiya vilayəti 3. Yeni Zelandiya vilayəti 	2			

	4. Polineziya fauna vilayəti				
14.	Mövzu. I Neogey qurusu ümumi səciyyəsi Plan: 1. Neotropik fauna vilayəti 2. Paleogey qurusu 3. Arrtoqey qurusu Mənbə: (1.2,3.5)	2			
15.	Mövzu. Dəniz və okeanların ekoloji zonaları Plan: 1. Litoral (sahil) zona 2. Pelagial (açıq dəniz) zona 3. Abissal (dərın sular) zona Mənbə: (1.2,3.5).	2			
	Cəmi : 30	30			

№	Keçirilən mühazirə, seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
			Sem	müh	sem
1	Biocoğrafiyanın inkişaf mərhələləri		2		
2	Orqanizmlərin coğrafi yayılmasına və topoqrafik yerləşməsinə təsir edən ekoloji amillər		2		
3	Biosfer haqqında anlayış. Biosferin biocoğrafi mahiyyəti		2		
4	Müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amillərin rolu və mədəni orqanizmlərin törəmə mərkəzləri		2		
5	Mövzu. Statsiya, Biotop, Biosenoz, Biogeosenoz, Fatsiya, Ekosist anlayışları		2		
6	Qurunun flora bölgüsü		2		
7	Materiklərin faunası. Materik faunalarının təsnifat prinsipləri		2		
8	Dəniz və okeanların ekoloji zonaları		1		
	Cəmi :15		15		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Xidmət sahələri və onların cəmiyyətdə və təsərrüfatda rolu, xidmət coğrafiyasının öyrənilməsi tarixi, xidmətə təlabat və xidmət normativləri, xidmət coğrafiyasının nəzəri əsasları, xidmətin inkişafında təbii amillərin rolu, şəhərlərdə və kəndlərdə xidmətin ərazi təşkilinin xüsusiyyətlərini və s. öyrənilməsi tələbələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN1. Fənn üzrə anlayış və terminlərin mahiyyətini qavrayır.

FTN2. Yer kürəsinin müxtəlif regionlarında canlı aləmin paylanması coğrafi qanunauyğunluğunu dəyərləndirir.

FTN 3. Bitki və heyvanlar aləminin törəmə mərkəzlərini izah edir.

FTN 4. Bioaləmin digər komponentlərlə əlaqəsini təhlil edir.

FTN 5. Biocoğrafi baxımdan vilayət, quru və aləmləri müqayisəli şərh edir.

FTN 6. Yer kürəsinin biocoğrafi rayonlaşma xəritəsini təhlil edir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları

1. Biocoğrafiyanın predmeti, tədqiqat obyektı və tədris sahələri
2. Biocoğrafiyanın əsas anlayışları və bölmələri
3. Biocoğrafiyanın praktiki əhəmiyyəti
4. Biocoğrafiya və onun təbiət elmləri sistemində yeri
5. Biocoğrafiya-biologiya, ekologiya və coğrafiyanın sintezi kimi
6. Biocoğrafiyanın inkişaf mərhələləri
7. A.Humboltun botanika-coğrafiya tədqiqatları
8. Orqanizmlərin yayılma formaları və coğrafi yayılma sahəsi
9. Abiotik amillər, biotik amillər və antropogen amillər
10. Biosfer haqqında anlayış, biosferin biocoğrafi mahiyyəti

II Kollokvium sualları

1. Bioloji ehtiyatlar və bioloji məhsuldarlıq
2. Müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amillərin rolu və mədəni orqanizmlərin törəmə mərkəzləri
3. Orqanizmlərin törəmə mərkəzləri
4. Statsiya, Biotop, Biosenoz, Biogeosenoz, Fatsiya, Ekosistem anlayışları
5. Orqanizmlərin həyat formaları
6. Miqrasiya və invaziya
7. Biosenoz anlayışının təhlili
8. Biosenozda orqanizmlər arasında münasibət
9. Orqanizmlərin törəmə qabiliyyəti
10. Populyasiya

İmtahan sualları

1. Biocoğrafiyanın predmeti, tədqiqat obyektı və tədris sahələri
2. Biocoğrafiyanın əsas anlayışları və bölmələri
3. Biocoğrafiyanın praktiki əhəmiyyəti
4. Biocoğrafiya və onun təbiət elmləri sistemində yeri
5. Biocoğrafiya-biologiya, ekologiya və coğrafiyanın sintezi kimi

- Biocoğrafiyanın inkişaf mərhələləri
A. Humboltun botanika-coğrafiya tədqiqatları
Orqanizmlərin yayılma formaları və coğrafi yayılma sahəsi
Abiotik amillər, biotik amillər və antropogen amillər
Biosfer haqqında anlayış, biosferin biocoğrafi mahiyyəti
Bioloji ehtiyatlar və bioloji məhsuldarlıq
Müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amillərin rolu və mədəni orqanizmlərin töremə mərkəzləri
Orqanizmlərin töremə mərkəzləri
Statsiya, Biotop, Biosenoz, Biogeosenoz, Fatsiya, Ekosistem anlayışları
Orqanizmlərin həyat formaları
Miqrasiya və invaziya
Biosenoz anlayışının təhlili
Biosenozda orqanizmlər arasında münasibət
Orqanizmlərin töremə qabiliyyəti
Populyasiya
Orqanizmlərin yayılması, passiv və aktiv yayılma
Holarktika flora vilayəti
Avropa-Sibir yarımvilayəti
Çin -Yaponiya yarımvilayəti
Pontik-Mərkəzi Asiya yarımvilayətinə
Şimali Afrika - Hindistan yarımvilayəti
Şimali Amerika - Atlantika yarımvilayəti
Şimali-Amerikanın prerilər yarımvilayəti
Sakit okean-Şimali Amerika yarımvilayəti
Paleotropik flora vilayəti
Neotropik flora vilayət
Kap flora vilayəti
Materik faunalarının təsnifat prinsipləri. Notogey qurusu
Yeni Zelandiya vilayəti
Avstraliya vilayəti
Polineziya fauna vilayəti
Neotropik fauna vilayəti
Paleogey qurusu
Arktogey qurusu
Litoral (sahil) zona, pelagial (açıq dəniz) zona, abissal (dərın sular) zona

"Biocoğrafiya fəninin 6001003 Coğrafiya müəllimliyi" ixtisası, təhsil proqramı təhsil planı və fənn proqramına əsasən hazırlanmışdır.

"Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (12 sentyabr 2026-cı il, protokol № 07)

Fənn müəllimi:

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri:

dos.G.Ş.Məmmədova

S.X.Şabanov

dos.S.Q.Əzizov